

SLOVENSKA BESEDA

Uredništvo: Dalmatinova 8 - Uprava:
Selenburgova 7/III - Naročnina: Letno
40 Din, polletno 20 Din, četrtletno
10 Din - Čekovni račun št. 17,152

Izhaja vsak petek.

ŠTEVILKA 40

V LJUBLJANI, 29. OKTOBRA 1937

Pojamezna številka 1 DIN

Dr. Dinko Puc:

Tri izjave

Narod misli zdravo in pametno in vidi le v močni Jugoslaviji svojo eksistenčno možnost

Letos cukrat je g. Ljuba Davidović izjavil, da žalibog še nismo en narod, da pa moramo stremeti za tem, da postanemo.

Nedavno je g. dr. Maček povedal svoje mnenje o odnosih med Hrvati in Srbi. Rekel je, da sicer govore en jezik, da jih pa vendar še loči mnogo stvari, tako da ni mogoče govoriti o enem narodu, ampak le o dveh. Kajti to, kar predvsem ustvarja narod, je zavest; ta pa še manjka.

Predsednik vlade g. dr. Stojadinović pa je v nedeljo v Beogradu govoril: «Mi smo za narodno in državno edinstvo. Toda vedno bomo upoštevali, da so ozemlja, iz katerih se je naša država sestavila, v preteklosti živila svoje posebno življenje in si sčasom ustvarila svoje posebne običaje, upravne, politične in druge. Da bi se razvila in ojačila zavest narodnega edinstva, da bi se čim boljše manjšale razlike, ki jih je dolga in neenaka preteklost zapustila kot dedščino, smatra naša stranka, da je za doseg tega smotra edina in pravilna politična metoda, da delujemo postopoma, počasi in premišljeno. Zato je treba spoštovati vsa tri imena našega naroda, enakopravnost priznanih ver, običajev in tradicij. Vse to mora biti zaščiteno, ker bo mogoče le na tak način doseči vzajemno spoštovanje, zaupanje in upoštevanje.»

Tri izjave so to, ki se na videz razlikujejo, ki pa v svojem bistvu pomenijo povsem enako gledanje na vprašanje narodnega in državnega edinstva.

O državnem edinstvu sploh ni spora. Vsi, vladne stranke in opozicija, se zavedamo, da za nas izven naše države ni rešitve in bodočnosti. To velja zlasti za nas Slovence, ki bi postali tisti dan plen tujčeve grabežljivosti, kakor hitro bi izpadli iz okvira Jugoslavije. Morda živi tu ali tam kak fantast in ne-realistno misleč človek, ki si domišlja, da se bo imperijalizem fašističnih držav ustvil ob našem slovenskem plotu iz bojznih pred silo in korajžo onih naših politikov, ki so sicer v naši državi pokazali velik dar megalomanije in napihovanja, a so se svoj čas pred vojno klanjali junaško vsakemu nemškemu hofratu in bili bolj habsburgovski, kot Nemci sami! Toda taki fantasti so tudi med nami brane. Narod sam misli zdravo in pametno, zvest je državi in vidi le v njej svojo eksistenčno možnost.

Toda v ostalem? Ali se ne krije govor g. predsednika vlade z izjavo g. Davidovića? Tudi on priznava razlike, priznava posebnosti, tradicijo in zgodovinski razvoj. Zahteva zaščito teh posebnosti, zlasti imena. Tudi on hoče samo pospeševati zavest skupnosti, da polagoma iz v stoletjih ločenih narodnih skupin v medsebojnem delovanju, spoznavanju in spoštovanju zraste nov rod, ki bo drugače gledal na celokupen razvoj našega narodnega življenja, ne da bi delal posamezniku silo!

Tudi g. predsednik vlade računa tedaj z dejanskimi razmerami, kakor to delajo gg. Davidović, Maček in A. Stanojević. Opozicija se v svoji izjavi vprašanja, ali smo en narod ali trije, sploh ne dotika in ga ne rešuje, ker bi bilo to tudi odveč in nepraktično. Toda računa z dejanskim položajem in zahteva isto, kar je proglasil g. predsednik vlade za svoje načelo: ravnopravnost vseh treh, pravico za vse tri! Nobeden ne sme biti rob drugih dveh, nobeden od teh ne sme biti predmet izkoriščanja; vsi trije morajo imeti enake pravice in dolžnosti, pa naj bodo Srbi ali Hrvati ali Slovenci! Nobeden teh treh ne more biti manjšina, vsak je enakopraven brat in solastnik skupnega doma.

V tem smo si torej vsi edini. Treba je to načelo izvesti samo še v praksi.

Dr. M. Korun:

Nesporna načela Jugoslavije

Temeljna vprašanja o državni ureditvi Jugoslavije so s sporazumom dokončno rešena

V sporazumu od 8. oktobra 1937 glase pod V-1 začetni stavki: «Razglasiti začasni osnovni zakon Jugoslavije, s katerim se istovčasno odpravlja ustava z dne 3. septembra 1931. Ta osnovni zakon bi obsegal bistvena načela države, ki so nesporna, in bo veljal, dokler se ne uzakoni nova ustava.»

Kot nesporna načela, ki naj jih določa osnovni zakon, navaja sporazum:

- 1.) da je Jugoslavija dedna, ustavna in parlamentarna monarhija;
- 2.) da vlada v Jugoslaviji kralj Peter II. iz dinastije Karadjordjevićev;
- 3.) da vrši do polnoletnosti kralja kraljevsko oblast namestništvo;
- 4.) da so državljanske in politične svobode zavarovane in da je zavarovan parlamentarni sistem vladavine;
- 5.) da je potrebna za izglasovanje nove ustave večina, v kateri bo večina Srbov, Hrvatov in Slovencev.

Zakaj navajamo vse to?

Prvič zato, ker so iz besedila sporazuma, objavljenega v večjem delu slovenskega časopisja (celo v naši «Slov. Besedi») izpadle iz neumljivega razloga besedice «ki so nesporne», dočim so prav te tri besede odločilne važnosti. Večji del hrvaškega in srbskega časopisja je objavil pravilno in popolno besedilo sporazuma.

Te besede povedo ne samo, da morajo priti zgoraj navedena načela v začasni osnovni zakon, nego, da mora tudi nova ustava vsebovati ta načela, o katerih med sporazumaškimi strankami ni spora in katerih tudi nova ustava ne more spremeniti.

Če ocenimo pravilno ponovno v besedilu sporazuma rabljeno ime «Jugoslavija» za našo državo, ki se tudi danes tako imenuje, vidimo, da so si sporazumaške stranke edine tudi v vprašanju državne enotnosti.

Sporazumu očitajo, da je nepopoln in da ne more tvoriti izhodišča za ustvaritev novega stanja v naši državi, ker nima določil o tem, kako naj bo po zamisli sporazumaških strank država urejena, zato pa, da se država podaja v negotovost, če bi se šlo po poti sklenjenega sporazuma.

Kakor se vidi iz gornjih izvajanj, iznešeni očitek ne drži. Nasprotno: temelj nove ustave je jasno določen in označen kot izven vsakega spora, spričo česar ni govora o kakih negotovi usodi države, če bi o vprašanih notranje ureditve države ne prišlo do sporazuma, česar se ni bati. V takem primeru bi pač začasni osnovni zakon in vsi ostali zakoni veljali naprej in bi vprašanje notranje ureditve države ostalo do nadaljnjega odprto, kakor je odprto tudi danes.

Zgodovinski značaj sporazuma, če se bo šlo po njegovi poti, leži v dejstvu, da jamči aktivno politično sodelovanje Hrvatov, demokracijo in parlamentarizem ter sporazumno rešitev vseh vprašanj o notranji ureditvi države, dočim so temeljna vprašanja o državni ureditvi Jugoslavije s sporazumom že dokončno rešena.

Svoboda tiska

Le svoboden tisk more podati javnosti točno sliko resničnega življenja

Pravijo, da je zgodovina učiteljica človeštva. Toda žalostno dejstvo je, da se ogromna večina človeštva iz zgodovine ničesar ne nauči, ker sicer ne bi delala takih strašnih bedarij. Tudi, če pogledamo kazalec zgodovine, vidimo, kako se vse ponavlja in kako se človeštvo vedno znova vrača k starim napakam, često celo k takim, za katere se je mislilo, da so za vedno zašle v rotoparnico preživele preteklosti, kar ne bi bilo mogoče, če bi se kolektivni človeški duh le kaj malega naučil iz zgodovine. Tako bodo naši potomci, če bodo nekoč pisali zgodovino naših dni, brez dvoma našli med današnjimi pogostimi, edino odrešilnimi državotvornimi formulami in metodami in pa mračnimi formulami in metodami srednjeveške inkvizicije neverjetno podobnost. Razlika je le ta, da je šlo tedaj za verske, «edino odrešilne» dogme, dočim gre danes za politične, in pa, da se je inkvizicijska oblast preselila iz dominikanskih kut v raznobarvne srajce, črne, rdeče, rujave in v drugo podobno zbirko. Toda noben, tudi še tako močan pritisk ne more ubiti svobodnega duha človekovega, ki tli kot žerjavica pod navidezno ugaslim pepelom celo v državah, kjer vlada danes popolna duhovna «glajshaltung».

Fašistični režimi lahko slavijo svoje uspehe. Lahko prirejajo monsterske shode, kamor priženejo ljudi s kopiti in podkupnino, lahko potvarjajo, ker imajo vso oblast v rokah, sliko življenja in zahtevajo, da se ljudstvo klanja lažnemu božanstvu. Ker, kdor ne klone z glavo, tega čaka koncentracijsko taborišče, emigracija, beda! Vendar tak sistem ne more prinesiti ljudem zadovoljnosti, niti človeštvu napredka. Napredek je mogoč le tam, kjer ljudje nimajo strahu pred resnico, kjer se slika življenja resnično tako, kot je, z vsemi svo-

jimi svetlimi in temnimi stranmi, tam, kjer je v svrhu kritike podana svoboda govornen in pisanje besede. V tem pogledu pa je bil celo stari Rim v primeri z današnjimi fašističnimi režimi nadvse liberalen. Pomislimo le to, da, če bi sedel za časa cesarja Tiberija na rimskem prestolu kak duce ali firer, potem svet ne bi imel krščanstva. Kakšne idealne razmere v primeri z današnjimi časi, če je smel Kristus na Gori zbrati okrog sebe za tedanje čase ogromno množico štiri tisoč učencev, ne da bi mu bilo treba prositi policijskega dovoljenja oziroma da ga niso že prej zaprli zaradi «protidržavne» agitacije.

V sodobnem času je prevzel tisk ono vlogo organa, ki ureja in vodi javno življenje. Njegova naloga je, da naj bo pravo in nepokvarjeno ogledalo vsega, kar se v svetu dogaja in njegova dolžnost je, da pove ljudem čisto resnico. On je oko in uho sveta, in gledati mora ter poslušati vsestranske želje in potrebe naroda. Radi tega bi moral biti predstavnik javnega mišljenja, zastopnik vseh novih idej, želj in pravic naroda, a njegov glavni sodelavec bi moralo biti življenje z vsemi svojimi strujami in pokreti, ono pravo življenje, ki izvira od zdolaj. V diktatorskih državah pa pojmujejo nalogo in dolžnost tiska na povsem drugačen način. V teh državah tisk ni nikako ogledalo naroda, marveč iz njega so napravili orodje oblasti. Namesto, da bi pokazal sliko tako, kakršna je, je njegova edina dolžnost, da usmerja javno mnenje po željah oblasti, izkrivlja resnico, podpira in hvali ničvredneže.

Dokler je pa poedincu in skupinam nemogoče povedati pred javnostjo svoje mnenje v okviru zakona, ne glede na to, ali je to všeč ali ni všeč oblasti, tam se zaman pričakuje duhovni prepoved in popolno zedinjenje nacije.

POLITIČNI TEDEN

Najvažnejši notranjopolitični dogodki minilega tedna je bil brez dvoma sestanek voditeljev opozicijskega bloka v Farkašiču pri Sisku. Sestanek voditeljev zagrebskega in beograjskega dela Združene opozicije je bil predviden že o priliki podpisa sporazuma, ker treba je bilo ob sporazumu rešiti še gotove stvari, za katere ni bilo časa v dnevih podpisovanja tega političnega akta. Treba je tudi pripraviti velik manifestacijski shod v Zagrebu in Beogradu, kjer naj politična javnost pokaže, kako stališče zavzema napram temu veljavnemu političnemu dogodku, tako da ne bo vedno videti in slišati le ene plati zvona. Sestanek se je vršil pri župniku g. Irgoliću, ki je bil šolski tovariš gg. dr. Mačka in Vilderja. Sestanka so se udeležili za beograjski del UO gg. Trifunović, Jovanović, Davidović, Krsta Miletić, dr. Gavrilović, Vlajić, dr. Tupanjanin in dr. Marković, dočim so za hrvaški blok prišli gg. dr. Maček, Vilder, Kosanović, inž. Košutić in drugi, tako da je sestanek v Farkašiču predstavljal plenarno sejo ožje eksekutive Združene opozicije.

Sestanek v Farkašiču je pokazal predvsem, da v Zagrebu podpisani sporazum ne predstavlja končne faze na delu zblizanja med Srbi in Hrvati, temveč mogoče šele njegov pravi začetek. Gotovo pa je, da tvori konec nekoga težkega posla in da je namenjen Narodu in Kroni. Vse stranke, ki so sporazum podpisale, so jasno povedale, da govorijo narodu in da želijo v soglasnosti s Krono izvesti zdravo, državno in narodno politiko, očitano v sporazumu. Zato ne more biti govora o nobeni «megli», ki se je očitala s strani nasprotnikov kot cilj sporazuma. Nasprotno, sporazum je jasen in jedrnat in se v njem ne nahaja ničesar škodljivega za državo, niti za Srbe, Hrvate in Slovence. V njem so Hrvati potom svojega pooblaščenega predstavnika g. dr. Mačka odkrito in absolutno svobodno naglasili, da med njimi in Srbi niso v sporu bitni interesi države, ki naj se prevzamejo v začasni zakon Jugoslavije in ki morajo seveda biti sprejeti tudi v novo ustavo, ker so to absolutno nesporna načela. Nanašajo se na Jugoslavijo in njene meje, na monarhijo in dinastijo, na politične in državljanske svoboščine. Ostalo je le odprto vprašanje o notranji ureditvi države, za katero pa je neizpodbitno določeno, da mora biti nasledna, ustavna in parlamentarna monarhija Jugoslavija.

Predstavniki srbskega dela opozicijskega bloka so tudi kasneje potrdili in izjavili, da ne bi nikdar sprejeli in pristali na to, da bi jim bila vrinjena od Hrvatov taka državna ureditev, ki ne bi odgovarjala srbskemu razumevanju in pojmovanju. Zato so tudi v sporazumu vstavljene določbe, da nova ustava ne more biti sprejeta, če bi za njo ne glasovala večina pravih predstavnikov Srbov, Hrvatov in Slovencev.

Iz tega skonstruirati «državni udar», «meglo» in «nepravno stanje», zahteva že dobro dozo politične iznajdljivosti. Vendar navzlic vsem borbavom jugoslovanski narod veruje v sporazum ter si želi in hoče pošten in lojalni sporazum.

Važen problem

Je nedvomno vprašanje reorganizacije našega meščanskega šolstva

Hrvaški gospodarski krogi so se v svojem tisku že ponovno podrobno bavili z aktualnim vprašanjem, ali današnje meščanske šole, bodisi v mestih, bodisi na deželi, sploh se ustrezajo današnjemu duhu časa ali ne. To važno vprašanje ni prav nič manjšega pomena tudi za naš Slovence in naše slovenske gospodarske in prosvetne razmere. Zato ne bo odveč, če se s tem zanimivim problemom nekoliko pozabavimo tudi mi, ki nam je bodočnost mlajših rodov, ki bodo sledili našim stopinjam, res pri srcu in ki se zavedamo, da se da marsikatera napaka in pogrška z nekoliko dobre volje, truda in splošne uvidevnosti marsikdaj še pravočasno popraviti in preprečiti s tem še večje, usodnejše zlo.

O premnogih nedostatkah v jugoslovanski prosvetni politiki, zlasti glede meščanskih šol, se je v naši javnosti že marsikaj preštetavalo, bodisi v govorjeni, bodisi v pisani besedi. Zlasti se je mnogo razpravljalo o ustroju in delovanju meščanskih šol na našem podeželju, katere obiskuje po pretežni večini le kmečka, vaška mladina. Pogosto se je poudarjalo, kako zelo pomanjkljivi so učni načrti takih šol in kako ne nudijo nobenega jamstva za bodočnost svojih absolventov. Otroci, ki končajo meščansko šolo, če ne nadaljujejo višjega šolanja, se vračajo na svoje domove brez pravih ciljev in solidne življenjske podlage. V dobi svojega šolanja so se po večini odvadili vseh kmečkih del, kar naredko povzroča stalne ostre prepire in nesoglasja v dotlej mirnih, zadovoljnih družinah. Taki absolventi meščanskih šol nikakor nimajo zadostnega znanja, da bi mogli nastopiti kako primerno službeno mesto, za nadaljnje šolanje pa običajno nimajo niti sredstev, niti možnosti; težkega kmečkoga dela so se pa, kakor smo že prej poudarili, povsem odvadili. Kaj jim preostaja poslej?

Privaditi se pač morajo zopet nekdanjemu kmečkemu delu, kar pa se vedno in v vseh primerih neče posrečiti. Takim napol izobraženim revežem ne preostaja drugega, kakor da poberejo šila in kopita in porumajo s trebuhom za kruhom v širni svet, pa čeprav se navadno morajo boriti za svoj obstoj le med najnižjim, nekvalificiranim tovarniškim delavstvom, katerega je že itak več, kakor preveč po vsem svetu.

Prav nič redki niso pojavi, da stremijo absolventi naših podeželskih meščanskih šol, ki so kmečkoga rodu, zgolj po udeleževanju v mehaniškem, tehni-

škem, električarskem in drugih podobnih poklicih, zelo pogosto tudi po obisku nižjih podčastniških šol, dočim jim vsi ostali obrtniški poklici, najbolj pa seveda očetov kmečki stan, očitno smrde. Skoro dosledno se opazuje, da absolventi meščanskih šol, ki so kmečki sinovi še precej premožnih staršev, nikakor nočejo svoje, v štirih letnikih meščanske šole pridobljene izobrazbe uporabiti za boljše obdelovanje svoje zemlje, za boljši napredek v vrtnarstvu, živinoreji, sadjarstvu, perutninoreji itd., temveč se bavijo zgolj s športom in prirejanjem vsakovrstnih zabav.

Zato bi bila dolžnost pristojnih činiteljev, da se potrudijo in da vse meščanske šole na podeželju oziroma v mestih, kjer predstavljajo večino učencev kmečki sinovi, pretvorijo v srednje šole z izrazito kmetijsko-vzgojno smerjo, v mestih z izrazito meščanskimi učenci, pa v specialne obrtno-trgovske šole, ker bomo sicer imeli leto za letom več «šolanih» pohajkovalcev in izgubljenih eksistenc.

Prednja dejstva govorijo nedvomno dovolj jasno in utemeljeno za čim prejšnjo realizacijo iznešenih predlogov. Kolikor na pristojnih mestih ne razpolagajo z zadostnimi zakonitimi možnostmi za stodostrno uresničenje gornjih predlogov, naj bi vsaj poskusili oživitvoriti podano možnost, da uvedejo v meščanske šole kot obvezen predmet pouk v teoretičnem in praktičnem kmetovanju in da namestijo na vsaki taki šoli kot rednega učitelja kmetijstva vsaj po enega absolventa srednje kmetijske šole.

To bi bilo tembolj potrebno, ker vsak naš kmetovalec nima možnosti, da bi pošiljal svoje otroke v kako kmetijsko šolo, dočim jih prav rad, čeprav s teškimi materialnimi žrtvami, odaja v meščansko šolo, ki se nahaja v bližnjem mestu in ki mu ne povzroča prevelikih izdatkov. Isto, kar smo rekli glede reorganizacije podeželskih meščanskih šol in nastavitve kmetijskega učitelja-strokovnjaka, velja v nezmajšani meri tudi za meščanske šole v večjih mestih, ki jih obiskujejo otroci srednjih in nižjih meščanskih slojev. Na teh šolah naj bi se kot obvezni uvedli razni predmeti iz trgovsko-obrtno-industrijskih strok, ki naj bi jih poučeval poseben, temeljito izobražen strokovni učitelj. Če se pa sedanje razmere na naših meščanskih šolah ne bodo spremenile v smislu gornjih smernic in pogledov, se zdi, da je njihov namen že v načelu zgrešen, to pa predvsem v onih krajih, kjer prevladujejo med učenci otroci kmečkih roditeljev.

Domači pomenki

Kje naj stoji spomenik kralja Aleksandra?

Glasovanje v odboru za postavitev spomenika, ki se je vršilo dvakrat več ali manj neodločno, tega vprašanja ni rešilo. Glasovanje o propilejah ni odločanje o spomeniku. V tem oziru imajo prav tisti, ki so mnenja, da so propileje lepa arhitektonična zamisel, ki pa s spomenikom nima nobene nujne zveze. Propileje se dajo postaviti brez spomenika, z njim ne pridobe mnogo, a tudi ničesar ne izgube na svojem učinku, če v njih spomenika ni. Zakaj se protivijo odborniki spomeniku v propilejah? Ker se zavedajo, da bo učinek spomenika v propilejah neznamenit in manjši, kakor če bi spomenik stal sam. Mogočna stavba propilej bi spomenik udušila, dočim je splošno mišljenje to, da bi moral spomenik obvladati svojo okolico in ne narobe.

Ljubljana nima mnogo prostorov, ki bi bili primerni za spomenik velikega kralja. V poštev bi prišli Kongresni trg, trg pred Narodnim domom, St. Jakobski trg, kjer se sedanj, umetniško malo pomembni spomenik že podira in, last net least, vhod v Tivolski park.

Nam se zdi ta prostor za spomenik naravnost idealen. Postavljen v tisti zeleni preddvor pred glavnim drevoredom, ne pride v poštev, ker umetniškega pogleda ne kviri. Treba bi bilo samo v ospredju odstraniti veliki kovinski kandelaber ter nekoliko drugače preurediti razsvetljavo in pa tisto «Kočevje» pred pravoslavne cerkvice.

Baje se je odbor že bavil z vprašanjem tega prostora in ga kot neprimernega odklonil. Naj o tej misli razglablja znova! Za poldrugi milijon se da tu postaviti spomenik, ki bo vsaj toliko lep, kot je spomenik kralju v Parizu. Spomenik bo tako stal na najlepšem in najvidnejšem prostoru v Ljubljani, bo stal na zaključku Aleksandrove ceste in bo središče vse okolice.

Propileje in projektirani trg poleg Zvezde pa tudi lahko ostanejo.

Blamaža

Pretekli teden se je vršila pred ljubljanskim sodiščem razprava proti dvema nameščencema ljubljanskega magistrata, ki sta bila obtožena in obsojena radi poverjanja kolekov. «Slovenec» in «Slovenski dom» sta to zadevo priobčila, češ, da so se te poverbe vršile za časa županovanja g. dr. D. Puca in dostavila, kako pomanjkljiva je bila takrat kontrola. Izkazalo pa se je, da so se te poverbe vršile v času, ko g. dr. Puc ni bil več ljubljanski župan in da so bile glavne vsote poverljene v času županovanja g. dr. Adlešiča. Iz dokaznega postopanja je tudi razvidno, da je sedanja uprava na poverbe prišla samo radi tega, ker je neki drugi urad zahteval neke akte. Če bi tega slučaja ne bilo, bi se stvar nadaljevala še danes.

Člani, ke...
...dov...

Lepo žoljenje

Dr. Stojadinović dne 24. oktobra 1937 na kongresu mladine JRZ v Beogradu: «Zelal bi, da vsa država občuti, kako se pri nas lepo in koristno živi in dela.»

Vsi, zagovorniki svobode in pravice naročite še danes

„SLOVENSKA BESEDO“!

Kdo je za današnje ustavo?

Pod tem naslovom piše zadnja mariborska «Delavska Politika» sledeče: «Proti združenju opoziciji nastopata ramo ob rami JNS in JRZ. Obe stranki zastopata stališče, da sedanja ustava ni izpremenljiva. JNS časopisje pravi: «V tem notranjepolitičnem trenju se vsebolj izoblikujeta dve fronti: prva je za sedanjo ustavo ter idejo narodnega in državnega edinstva, druga pa je za spremembo ustave ter trojno narodno individualnost.» Torej na eni strani JNS in JRZ ter Ljotić, na drugi strani demokratična združena opozicija, Unija...»

Razni elementi

Ljubljanski «Slovenec» se je zopet sprivil nad «Jutro» in skuša z najnedolžnejšim obrazom demantirati «Jutrova» poročila, ki trdijo, da so nezadovoljni elementi bivše Slovenske ljudske stranke, ki je sicer službeno prestopila v centralistično JRZ, pokrenili širokopotezno akcijo za obnovitev SLS.

Popravek oziroma pojasnilo

Od mestnega poglavarstva v Ljubljani smo prejeli: «Ni res, da je sedanja občinska uprava votirala za Vincencijevo konferenco v Trnovem 800.000 din, da bi ta (Vincencijeva konferenca) zgradila tam otroško zavetišče, namesto da bi to zavetišče zgradila mestna občina sama. Res je le nasprotno: Vincencijeva konferenca je dala mestni občini zemljišče, na ka-

terem bo mestna občina sama zgradila otroško zavetišče, ki ostane slejkoprej njena last. Otroško zavetišče bo namenjeno izključno le namenom zavetišča, radi česar o kakem Prosvetnem domu v zavetišču ni govora.»

Obtožujem!

Iz peresa angleškega narodnega poslanca Varnon Bartleta je prinesel list «News Chronicle» sledeči članek: «Obtožujem.»

«Mi z ulice nimamo mnogo upliva in računamo s tem, da se morajo člani vlade boriti s silnimi težočami. Toda mi moramo rešiti naše sinove od strašne nepotrebne klavnice, kakor sta oni, katerih žrtvi sta danes Španija in Kina. To, kar vemo vsi, je, da še noben tiran na zemlji ni zboljšal svojega načina postopanja, dokler je videl, da se ga svet boji.

Mesece že ne fašizem, ne nacionalni socializem ne tajita več, da ne spoštujeta svoje obveze, ne se vmešavati v špansko državljansko vojno; danes se hvalita s svojo intervencijo. V tem času mi kljub temu, da to ve vsa javnost, nismo ničesar napravili.

Francózi se trudijo, da bi ne napravili ničesar, kar bi moglo zrušiti «Entente cordiale». To še povečava našo odgovornost, ker smo Francijo podpirali v njeni borbi proti politik, ki vodi do vojne. Podpirali smo Francijo, da ni pustila vmešavati se Društvu narodov v to stvar, češ, da je neintervencija uspeh, dočim je bila v resnici poraz. Mašili smo si ušesa, da nismo slišali dostojanstvenih pozivov španske vlade, ki ni iskala naše pomoči, temveč samo dovoljenje, da more kupovati vojni material za svojo obrambo.»

Velike oči

Ljubljanski «Slovenec» je objavil o beograjskem kongresu mladine JRZ precej obširno poročilo, ki pa je bilo v marsičem močno pretirano. Gospodje okrog tega slovenskega službenega glasila JRZ so pač dosledni v načinu svojega prislovičnega pisanja. Pisali so, da se je kongresa udeležilo okrog 30.000 omladincev, pomešanih s slovenskimi fanti in slovenskimi dekleti v njihovih slikovitih krojih najnovejšega vzorca. Imeli pa so smolo. V Ljubljano prihaja namreč v znatni množini tudi beograjski tisk. «Politika» je objavila fotografski posnetek nedeljskega mladinskega zborovanja JRZ in s te slike se točno spozna, da vseh udeležencev ni moglo biti dosti čez 3.000. Za oči, ki vidijo svoje udarne vrste povečane v razmerju 10 proti 1, pomeni to že prav hudo napako...

Samoobsodba lastnega dela

Na nedeljskem zborovanju mladine JRZ v Beogradu je bilo slišati neverjetne novice in zanimivosti. Predsednik vlade in JRZ g. dr. Stojadinović je med drugim izrekel tudi naslednje tehtne besede: «Mladina JRZ ni le za parado (!), temveč je instrument resnega dela, torišče jugoslovanstva. Naša omladina mora z vso odločnostjo čuvati edinstvo in nedeljivost naše države in našega naroda. Zato najodločneje obojamo vse, kar ustvarja sovraštvo med brati.» Da vidimo, je nekoč rekel neki slepec...

«Živio slovenski fantje»

«Ponedeljski Slovenec» piše: «Slovenski fantje in dekleta, ki jih je prišlo v Beograd s salezijansko gobo nad 250, so priredili voditelju stranke prirsrečne ovacije, za katere se je dr. Stojadinović zahvaljeval globoko nagnjen iz avtomobila in z mahanjem desnice ter vzklikanjem: «Živio slovenski fantje!»

Novo slovenske narodne noše

Iz govora predsednika JRZ dr. Stojadinovića v Beogradu preteklo nedeljo objavilja «Slovenec»: «Zesamo ta naš sestanek (!?) je navdal s strahom in trepotom naše nasprotnike. Oni so že objavili, da boste vi danes uniformirani in oboroženi korakali po belgrajskih ulicah. Strah dela velike oči! Zato boste vi šli po ulicah, da bi nasprotniki videli vašo edino uniformo, našo narodno nošo...» — Slovenska mladina JRZ je korakala v znanih krojih, rdečih pasovih in pristno slovenskih pumparicah s klobočki in krivci. Sedaj smo vendarle izvedeli, kakšna je nova slovenska (oziroma JRZ) narodna noša...

Zunanja politika

Obči položaj v Evropi se je v zadnjem času zopet poslabšal in sicer zaradi novih incidentov, ki so se v teh dneh dogodili v Sredozemskem morju. Potopljena je bila namreč neka francoska trgovska ladja, izvršen je bil poleg tega napad na neko francosko bojno ladjo v bližini Minorce, mimo tega pa se zatrjuje tudi, da je bila potopljena neka nemška ladja ob severni afriški obali. Iz vseh teh incidentov se jasno razbere, da nekemu nikakor ni po volji, da bi prišlo do sporazuma med veleislami v španskem vprašanju. Podoba je pa, kakor da bi bile te bojzani popolnoma neosnovane, ker je tudi brez teh incidentov konferenca za nevmešavanje po izjavi nekega francoskega lista «previden» svetotajstvi svete mednarodne diplomacije blago v Gospodu zaspala. Preveč so se pokazala nasprotja, ki ločijo narode pri delitvi španskega plena. Franciji in Angliji je lažje predvsem na tem, da se umaknejo «prostovoljci», dočim je pa italijanski zastopnik vztrajal na tem, da se prizna Francova vlada v Španiji. Nemški zastopnik Ribbentrop je polemiziral z Edenovim govorom, dočim se je Rus Majsiki ostro pograbil z Italijanom Grandijem. V tem bojevitem ozračju so se pokazali kompromisi kot nemogoči in vsaka država se je zato povrnila k svoji svobodi delovanja.

Pa ne le na zahodu, temveč tudi na vzhodu Sredozemskega morja se zadeve sumljivo zapletajo. Vedno bolj jasno je videti, kako se za vrenjem islamskega sveta na bližnjem vzhodu kaže roka Italije. Ni dovolj fašizmu, da danes s pomočjo svojih legionarjev ogroža Gibraltar, zahodna angleška vrata v Sredozemsko morje: njen napad na angleško posest ob Suezu kaže, da bi tudi pod ta vrata hotela položiti mino. Njene zveze s hedžaskim kraljem, ki je poklonil Mussoliniju in njegovemu zetu krasna arabska konja, naraščajoči vpliv Italije na dvoru kralja Ibn Sauda, zatiranje voditelja fašizma, da je in hoče ostati zaščitnik muslimanskega sveta, veliki transporti vojakov v Libijo, utrjevalna dela na egiptovski-libijski meji, vse to so pojavi, za katere ne morejo ostati v Londonu ravnodušni.

Polagoma se kažejo obrisi, kako si italijanska vlada zamišlja svoj imperij, ki danes ni več le lepo geslo za mamljenje množic, marveč ideja, ki počasi postaja kri in meso. Jasno je, da se da tak imperij osnovati le na razvalinah drugega imperija: to je angleškega in da se v Londonu za tak primer tudi pripravljajo.

Vedno tesnejše sodelovanje fašističnih držav vodi seveda tudi do vedno tesnejšega povezovanja ostalega bloka v svetu, v katerem se nahajata ob Angliji predvsem Francija in pa Amerika. Angleško-ameriški odnosi niso bili morda po vojni še nikdar tako dobri, kakor so sedaj, kar je ugotovil tudi angleški zunanji minister Eden po znamenitem Rooseveltovm govoru. Eden je naglasil, kako kažeta obe veliki demokraciji vedno bolj, da sta varuhinji velikih tradicij, ki sta jih podedovali in ki jih morata varovati. Ta Edenov govor, ki je bil tudi sicer zelo udaren, je napravil zelo močan dojem v Italiji, na katere naslov je tudi predvsem bil izrečen. Pa tudi francoska javnost ga je z veseljem pozdravila, saj pomeni tesno sodelovanje velikih zapadnih veleisl, varnost Francije in sigurnost sveta.

Širite naš list!

DOMA IN NA TUJEM

Dva svetla jubileja

Včeraj, dne 28. oktobra, je praznoval bratski českoslovaški narod dvajseti jubilej onega velikega, zgodovinskega dne, ko je objela vsdo Českoslovaško prva zarja zlate svobode, ki so jo s toliko težkimi žrtvami izvojevali na daljnih bojnih poljanah vrlji češki legionarji in ki jo je ustvarilo neizmerno, požrtvovalno državniško delo pokojnega predsednika-Osvoboditelja, narodovega «tatička» dr. T. G. Masaryka, pokojnega generala Štefanika, sedanjega predsednika republike dr. E. Beneša in ostalih sodelavcev častnega imena. Ob tem svetlem jubileju, ki ga letos kali in mrači le še spomin na nedavno preminlega predsednika dr. Masaryka, se spominjamo složne bratovske borbe za osvobojenje tudi mi Jugoslavlani in proslavljam veliki praznik bratske Českoslovaške Republike z istimi prisrčnimi občutki, kakor ona sama.

Obisk Francozov v Jugoslaviji. Pretekli petek popoldne je prispela v Ljubljano večja skupina francoskih rezervnih častnikov s soprogami na obisk v našo državo. Na kolodvoru so jih sprejeli predstavniki oblasti z veliko množico in vojaško godbo, nato so pa ljube goste, ki se jih je orisrčni, navdušeni sprejem iskreno dojmil, v velikem sprevedu, spremili pred spomenika kralja Petra in Napoleona, kjer so francoski častniki položili krasna vencca. Zvečer so gostje zopet zapustili Ljubljano in nadaljevali svojo pot proti Zagrebu, Beogradu in v ostale kraje Jugoslavije, kjer so povsod doživljali s strani prebivalstva najprisrčnejše izraze zavezništkega prijateljstva in gostoljubja.

Emigrantska delavnost žanje uspehe. Preteklo nedeljo je agilno delavsko prosvetno in podporno društvo primorskih in gorških emigrantov «Tabor» na svečan način otvorilo povečani emigrantski dom na Vaču pri Ljubljani v navzočnosti predstavnikov oblasti in raznih društev. Dom je društvo zgradilo v pritičju že pred 5 leti, sedaj ga je pa dvignilo v prvo nadstropje. Na lepo urejenem domu, v katerem bo imelo zavetje v primeru potrebe do 100 emigrantov, je častital «Tabor» v imenu «Soče» njen predsednik g. dr. Puc in izročil sorodnemu društvu tudi lepo bratovsko darilo.

Tretja žrtev blejske avtomobilske katastrofe, komaj 22letna Verica Sodja, ni mogla preboleti težkih poškodb in je v četrti jutraj dotrpela. Pokopali so jo v soboto popoldne v njenem rodnem Koprivniku ob veliki udeležbi domačinov. Bodi ji ohranjena prijazen spomin!

Itrski emigranti bodo imeli po sklepu svoje Zveze svoj letošnji kongres dne 31. oktobra v Slavovskem Brdu.

Predlog novega državnega proračuna za leto 1938/39, bo predložen narodni skupščini 19. novembra.

O izboljšanju razmer vedo stalno pisariti današnjemu režimu vdanji listi. Kako so se življenjske razmere v resnici zboljšale, pričča vsakdanje naraščanje cen vseh življenjskih potrebščin. Splitski hišni posestniki so zvišali najemnine v svojih hišah skoro za 100 odstotkov.

Železniške nesreče na raznih jugoslovanskih progah se v zadnjem času nevarno množijo. Pri Zavodovici v Bosni sta pred dnevi trčila dva vlaka in je pri tem bilo

V teh dneh pa slavi tudi naša južna Srbija spomin na velike zgodovinske dni, ki so ji pred petindvajsetimi leti s potoki krvi najboljših srbskih sinov in z nadčloveškimi žrtvami prinesli prvo osvobojenje izpod tujega jarma, s čimer je bil postavljen tudi temeljni kamen za poznejše naše širše jugoslovansko osvobojenje in zedinjenje treh bratov v močni, veliki Jugoslaviji. Južna Srbija, z njo pa tudi vsa naša domovina, se s pijeteto spominja padlih junakov in proslavlja njihov spomin s čutom one globoke hvaležnosti, ki jo taka nesebična žrtev spontano izdaja v bratsko čutečem sreću. Prihodnje dni se bodo vršile na Kumanovskem polju velike slovesnosti z rekonstrukcijo zgodovinske kumanovske bitke, nadaljevala pa se bo proslava v Skoplju. Tudi iz Slovenije bo tem proslavam prisostvovalo večje število udeležencev.

večje število potnikov ubitih in ranjenih. Na kolodvoru v Travniku v Bosni se je zaletela lokomotiva v šolarski vlak. Večje število učencev so morali prepeljati v bolnišnico.

Pravniški kongres, ki je bil določen za prve dni letošnjega oktobra v Novem Sadu, je preložen na prihodnjo pomlad.

Kongres teozofov iz vse države se je vršil v Zagrebu in so se ga udeležili tudi množični delegati iz inozemstva.

V Bosni in Hercegovini je bilo v zadnjih dneh skrajno slabo vreme, ki je povzročilo ponekod take poplave, da je bil na nekaterih mestih prekinjen ves promet na cestah in železnicah.

Na velikem delavskem shodu v Beogradu so govorniki izredno ostro protestirali proti stalnemu podraževanju vseh življenjskih potrebščin. Ugotovili so, da je to stalno naraščanje cen čisto navadna špekulacija, ki bi jo morala državna oblast že v samem začetku energično preprečiti.

Minister brez listnice Novaković ima svoj kabinet v prostorih predsedništva vlade.

Poštni minister Cvrkić sprejema občinstvo le v torek in petek od 10. do 13. ure.

Proti korupciji. V novem predlogu zakona o pobijanju korupcije v naši državi, ki ga je predložila vlada 38 senatorjev, se predvideva, da se more odrediti pregon korupcije tudi na podlagi zasebne tožbe, dočim je bil ta postopek doslej mogoč le s strani državnega tožilca na podlagi tozadevne odredbe pristojnih oblasti.

Gočoparški napredek. V Banatu so letos prvič poskusili pridelovati bombaž in so se ti poskusi sijajno obnesli. Banatske kulture bombaža se izkazale celo mnogo boljše, kakor južnosrbske. V južni Srbiji so se bombaži nasadi napram lansnemu letu potrojili.

Naša živina v Palestino. Te dni je bil odposlan iz Splita v Palestino že deseti letošnji transport goveje živine. Natovorili so na ladjo 350 glav.

Upokožencem sta na prošnjo njihove organizacije odobrili Jadranska in Dubrovniška paroplovba 50% popust v vseh razredih in na vseh svojih progah.

Sokolič-belarji bodo dobili letos na intervencijo Saveza SKJ potom svojih organizacij iz državne tovarne sladkorja na Čukarici v Beogradu za vsak panj po 5 kg denaturiranega sladkorja in sicer po ceni 6,25 din za kg. Vsak posameznik bo dobilanko na veče 100 kg. Plačati bo moral seveda tudi prevozne stroške, ki pa bodo minimalni.

Zagrebski OUZD vodi začasno namesto bivšega direktorja dr. Mudrinića, ki je moral oditi na trajni prisilni dopust, profesor Fischer.

Znani srbski pisatelj in komediograf Branislav Nušić je te dni slavil svoj 73. rojstni dan.

Pri nas je še vedno več nepismenih, kakor pa pismenih državljanov. Največji odstotek nepismenih odpade na vrbasko banovino.

Sremjski Nemci med seboj ne poznajo več tradicionalne sloge. V zadnjem času se vedno bolj zastrujejo medsebojni odnošaji med člani «Kulturbunda» in «Turnvereina» v Rumi. Prišlo je tudi že do ponovnega fizičnega obračunavanja.

Napredek. Južna Srbija je dobila od svetovne vojne do danes več železniških prog in cest, kakor pa vso dobo pred osvobojenjem.

Umestna previdnost. Banska uprava primorske banovine je imenovala posebno komisijo, ki bo v Splitu pregledala vse trgovine in skladišča lahko gorljivega materiala, ki se bodo morale preseliti iz središča mesta na periferijo.

Nemška lojalnost. «Česko Slovo» poroča, da se je v Nemčiji ustanovila posebna «Sudetsko-nemška brigada I.», v kateri že služi okrog 4000 sudetskih Nemcev. Posamezne formacije so stacionirane v Draždanih, Berlinu, Lipskem, Hamburgu in še v nekaterih mestih.

**Za šopke, dekorativne
in žalnevence
se priporoča**

Korsika-Sveté
Ljubljana, Miklošičevac.

V palači
OKROŽNEGA URADA

Ruska žitnica. Letos bo Sovjetska Rusija izvozila v tujino višek svojega pridelka pšenice, ki znaša po cenitvi strokovnjakov okrog 900.000 ton. Večina ruske pšenice bo prodana v Anglijo, Belgijo in Švico.

Na Bolgarskem je po zadnjih uradnih statističnih podatkih 132 tisoč 233 obrtnikov in sicer 71.740 mojstrov, 22.657 pomočnikov in 37.836 vajencev.

Dobre kapljice ne bo zmanjkalo. Letos je bilo na vsem svetu pridelanih 175 milijonov hektolitrov vina, to je 30 milijonov hl več, kakor lani.

Sovjetski raj. V letošnjem letu je bilo v Sovjetski Rusiji obsojenih na smrt iz političnih razlogov 808 oseb.

Oboževanje. Sledeč vzgledu sosednjih držav je naročila tudi Nizozemska v nemških Fockerjevih tovarnah večje število najmodernejših bojnih letal.

Francoska federacija dela je izdala na svoje članstvo apel, naj takoj prične z doslednim in popolnim bojkotom japonskega blaga. Dne 6. novembra bodo v tem smislu organizirane velike demonstracije po vsej Franciji.

Italijanska vlada bo izdala v kratkem nove zlatnike po 100 lir.

Vse v nadomestki. Avstrijski gospodarski krogi nameravajo pričeti izdelovati umetno volno iz celuloze. Eno največjih avstrijskih tekstilnih podjetij na Predarlskem že izdeluje sukno iz sintetične volne.

V našo čast in ponos. Pred tujci se naša domovina vedno lahko postavi s kakimi posebnimi razmerami in primeri, ki bi jih v ostalem svetu zamašali tudi z lučjo pri belem dnevu. Med take slavne

posebnosti spada tudi poglavje jugoslovanskih bolnišnic, med njimi na prvem mestu ljubljanske. Sedaj beremo v listih, da bo dubrovniška bolnišnica v kratkem zaprta, bolniki pa vrženi na cesto, če ministrstvo ne bo odobrilo nujnih naknadnih kreditov.

Razstava strokovnega in periodičnega tiska, ki naj bi se po prvotnem načrtu vršila v začetku oktobra v Beogradu, bo prirejena šele v času od 1. do 5. decembra tega leta.

Zagrebsko vseučilišče je dobilo od prosvetnega ministrstva nov kredit 25 milijonov dinarjev za zgradbo tehnične in veterinarske fakultete ter za kritje nekaterih drugih nujnih potreb. Hrvaška prestolnica godrnja, da je ta kredit preberaški za zagrebško univerzo. Kaj naj pa potem šele reče ljubljanska univerza?

Ne pod liberalnim režimom. Sarajevska policija je razpustila upravni odbor znanega pogrebnega društva sv. Antona in prepovedala letošnji občni zbor.

Bodoči kongres vseh trgovcev iz Jugoslavije, na katerem bo sodelovalo po lastni prijavi tudi večje število delegatov bolgarskih trgovskih združenj, se bo vršil meseca maja prihodnjega leta v Ljubljani.

Tudi Skoplje bo dobilo v bližnji bodočnosti moderno avtomatsko telefonsko centralo, ki bo veljala 3 milijone dinarjev.

Vsa naša javnost je pred dobrim mesecem pozdravila vest, da je državna uprava oddala znani Siemensovi tvrdki položitev telefonskega kabla med Beogradom in državno mejo pri Mariboru. Siemensovo podjetje je položilo jamčevino 12 milijonov dinarjev. Sedaj pa izvemo, da je Siemensovo podjetje zopet umaknilo to garancijsko pismo in izgleda, da se bo že prislovična muizerija na telefonskih progah, ki vodijo skozi Slovenijo v tujino, kakor tudi na progah od Beograda do Ljubljane, Maribora in Bleda, še dolga leta nadaljevala brez ozira na to, da izgublja državna uprava s tem vsako leto težke milijone.

Proti razstavam tujih umetnikov je sprejela izredno ostru resolucijo Zveza nacionalnih društev iz Novega Sada. Tudi dokaz posebne kulturne stopnje...

Mačbarski socialni demokrati so po svojem zastopniku Payerju izjavili na velikem shodu v Segedinu, da se bodo prej pomirili in sporazumeli z legitimisti, kakor pa z diktaturo.

Svoboda tiska v Nemčiji. Nemška vlada pripravlja zakonski odlok o kontroli tiska. Število listov bo omejeno, prav tako pa tudi šte-

nilo strani. Večje število lokalnih listov bo sploh prepovedano. Diktatorske države so si v tovrstni doslednosti docela enake...

Svetovna razstava leta 1941. se bo vršila v Rimu in je te dni Mussolini že položil temeljni kamen za stavbo upravnega poslopja.

Nemška požrešnost. Vodja narodnih socialistov v Gdanskem Forster je na uradniškem zborovanju izjavil, da je priključitev Gdanskega Nemčiji že gotova stvar in da mora Nemčija istočasno dobiti tudi vse Pomorjansko ter ostale vzhodne kraje. V vsej poljski javnosti so te izjave izzvale silno razburjenje in ogorčene proteste.

Italiji se od 10. novembra t. l. dalje ne bo smel več peči noben drug kruh, kakor le ena sama vrsta iz mešane moke (90% bele in 10% ržene moke).

Bolgarski vzgled. Letos je Bolgarska že do začetka oktobra izvozila v tujino nad 5000 vagonov svojega grozdja. V istem času lani je prodala v tujino jedva 1800 vagonov. Naš izvoz grozdja je letos skoro povsem odprevedal...

Povsod nas prehitujeta. Grška vlada je sklenila izvesti gospodarsko petletko in je stavila kinetiškemu ministru v ta namen na razpolago 600 milijonov drahem. S tem denarjem bo ustanovila v vsej Grčiji 2000 vzornih posestev, ki jih bo nadzorovalo 500 diplomiranih agronomov. Posebna pozornost bo posvečena izboljšanju semen. Zdi se, da smo pri nas še daleč za Grki...

Francoska vlada bo zvišala uradniške plače v mestih za 100, na deželi pa za 60 frankov na mesec. Pokojnine bodo povsod zvišane za 50 frankov na mesec. Si jaje vzgled, ki bi ga naša vlada lahko v celoti in popolni vrednosti posnemala, pa bi ji tega nihče ne zameril...

Za smeh ali za jok? Japonsko zunanje ministrstvo navaja štiri glavne vzroke, zakaj Japonska ne bo sodelovala na konferenci devetih sil v Bruslju: 1. Japonska vodi na Kitajskem vojno zgolj iz samoobrambnihih nagibov; 2. Društvo narodov se je pokazalo proti Japonski neprijazno; 3. Japonska ne more nikakor dovoliti, da bi kakaj tretja sila odločala v japonsko-kitajskem sporu; 4. Člani bruseljske konference so že v naprej neprijateljsko razpoloženi proti Japonski.

Občinske volitve na Norveškem so potekle z rahlim ojačenjem delavske stranke na škodo neodvisnih kandidatov. Fašisti in komunisti so dobili prav neznatno število glasov. Trde pesti in diktature nihče ne mara...

Zadružno sodelovanje z Bolgari

V dneh od 17. do 21. t. m. je zasedal v Beogradu novoustanovljeni Jugoslovansko-bolgarski zadružni institut, ki je razpravljao o raznih gospodarskih problemih, na katerih rešitvi sta enako zainteresirani naša država in Bolgarska. Po obširnih referatih in debatah je bilo sklenjeno, da se ustanovi stalna mešana komisija, ki bo imela nalogo:

1) Da prouči vse možnosti za okrepitev gospodarskih odnošajev obeh držav. — 2) Da prouči gospodarsko strukturo obeh držav s ciljem, da se ugotovi vsi oni gospodarski problemi, ki imajo skupen značaj. — 3) Da se prouči možnost koordinacije državne gospodarske politike obeh držav. — 4) Da se prouči in izpelje vprašanje carinske unije obeh sosednjih držav.

V pogledu poslovnega sodelovanja zadružnih organizacij iz obeh držav naj bi naše in bolgarske zadružne organizacije ustanovile skupno močno transportno družbo, dalje skupno zadružno zavarovalnico, veliko zadružno tovarno modre galice,

skupno mogočno nabavljarno zadružno in pa dobro fundirano jugoslovansko-bolgarsko centralno zadružno finančno ustanovo.

Za čim tesnejše sodelovanje jugoslovansko-bolgarskega zadružništva in za njegovo čim uspešnejše udejstvovanje v obče dobro naj ves zadružni tisk v obeh državah pokrene čim živahnijo agitacijo in strokovno organizirano pisanje o vseh zadružnih problemih. Organiziraj naj se medsebojna zamenjava vseh vrst publikacij, k sodelovanju in propagandi naj se pritegne v obeh državah tudi ves ostali tisk, ki kaže smisel in razumevanje za potrebe in cilje jugoslovansko-bolgarskega zadružništva, prireajo naj se izleti in ekskurzije iz ene države v drugo, z obeh strani naj se zamenjujejo predavatelji, prireajo naj se skupne javne manifestacije, skušajo naj se izgotavljati poučni in propagandni filmi in končno naj se temeljito prouči tudi vprašanje organiziranja skupnih razstav zadružnih organizacij iz obeh držav.

Zapostavljanje Slovenije

Kako izgleda investicijski program delavskega zavarovanja v bodočih petih letih?

Ze nešteto krat se je v vsakdanjem praktičnem življenju morala ugotovljati zgrešena gospodarska politika, ki jo izvaja zagrebški Osrednji urad za zavarovanje delavcev na škodo Slovenije, slovenskih zavarovancev in slovenskih socialnih ustanov, ki stoje v službi tega socialnega zavarovanja. Med drugimi mnogoštevilnimi in marsikdaj celo skrajno škodljivimi pomanjkljivostmi stoji močno v ospredju nemogoča stavba OUZD na Miklošičevi cesti v Ljubljani, ki je prej podobna kakemu skladišču, kakor pa osrednjemu upravniemu zavodu najmočnejše socialno-zavarovalne ustanove v Sloveniji, v kateri se vendar zbirajo ogromna denarna sredstva in ki ima po svojem poslanstvu tudi važen zdravstveno-socialni pomen. To zgrešeno poslopje, ki tako iz arhitektonskih, kakor tudi iz praktičnih razlogov nujne potrebe terja dozidavo najmanj še dveh nadstropij, v katerih bi se namestila lastna skromna bolnišnica, nikakor več ne odgovarja svoji nalogi in tudi na zunaj kazi ta del mestnega osrčja.

Sredstva, ki jih slovenski zavarovanci OUZD pribavljajo zagrebškemu SUZOR-ju, nedvomno niso majhna. Kako se s temi sredstvi gospodari oziroma se v bližnjih petih letih še namerava gospodariti, nazorno osvetljuje že sklenjeni investicijski gradbeni program, ki ga je osvojilo ravnateljstvo SUZOR-ja že svoj čas za bodočih 5 let in ki se bo postopno, po naslednjem vrstnem redu, pričel izvajati že letos:

1. Zgradba nove stanovanjske hiše SUZOR-ja v Zemunu za znesek cca. 1.000.000 din. — 2. Adaptacija uradnega poslopja v Zagrebu ali zgraditev novega uradnega poslopja za tamkajšnji OUZD za znesek cca. 1.000.000 din. — 3. Dograditev uradnega

poslopja za OUZD v Tuzli za znesek cca. 500.000 din. — 4. Zgradba novega ambulatorija OUZD v Banjaluki za cca. 2 milijona din. — 5. Dograditev uradnega poslopja in ambulatorija OUZD v Petrogradu za cca. 1.500.000 din. — 6. Nakup poslopja za ekspozituro dubrovnškega OUZD v Tivatu za cca. 500.000 din. — 7. Zgradba novega uradnega poslopja za ekspozituro ljubljanskega OUZD v Celju za cca. 1.500.000 din. — 8. Zgradba novega uradnega poslopja in bolniške postaje v Zenici za tamkajšnje ekspozituro sarajevskega OUZD za cca. 1.250.000 din. — 9. Zgradba nove uradne palače OUZD v Sarajevu za cca. 9 milijonov din. — 10. Zgradba nove uradne palače OUZD v Novem Sadu za cca. 9.000.000 din. — 11. Zgradba novega uradnega poslopja za ekspozituro osiješkega

OUZD v Borovu za cca. 1.000.000 din. — 12. Zgradba nove uradne palače OUZD na Sušaku za cca. 5.000.000 din. — 13. Zgradba nove uradne palače OUZD v Splitu za cca. 6.000.000 din. — 14. Dograditev uradn. poslopja OUZD v Somboru za cca. 1.000.000 din. — 15. Zgradba nove uradne palače OUZD v Subotici za cca. 5.000.000 din. — 16. Zgradba sanatorija na Avali pri Beogradu za cca. 12.500.000 din.

Ravnateljstvo je še sklenilo, da bo odslej izdajalo za vsako investicijo posebno odobrenje. Pri pregledu gornjega investicijskega gradbenega programa SUZOR-ja je za slovenske zavarovance zaenkrat skoro nepotreben vsak obširnejši komentar, ker že številke govorijo dovolj jasno in zgovorno. Od vsega velikega investicijskega kapitala v znesku 57.750.000 din, pri katerem ne bo sodelovala z najmanjšim procentom prav Slovenija, bo odpadel na vso Slovenijo pičel poldrug milijon dinarjev ali komaj dva in pol odstotka. Kdor zna, pa zna...

Cestno omrežje v Jugoslaviji

Obljuba o dosedanji „delavnosti“ pri gradnji državnih cest nam vzbuja upravičen strah

Vodilno časopisje v naši državi poroča, da je vlada pripravila potom svojega gradbenega ministristva skorajšnjo zgraditev večjega števila modernih avtomobilskih cest na vsem državnem ozemlju in da bo ostala v teh svojih načrtih zvesta svojemu dosedanjemu delu in podjetnosti. Mi Slovenci se takih obljub in napovedi žal ne moremo veseliti preveč, to pa zato, ker nam dosedanja praksa na obnovi in izpopolnitvi naših glavnih cestnoprometnih žil sproti razburja živce in žalosti srce. Poglejmo si samo našo gorenjsko cesto od Ljubljane do Kranja, pa nam vsaka nadaljna beseda kar nehote onemi, še preden se poslovi z jezika. O tej naši neza-

slišani cestni mizeriji se je govorilo in pisalo že toliko, pa vse brez vidnega in otipljivega uspeha, da je vsaka nadaljna beseda v tem pogledu skoro nesmiselna in odveč.

Gradbeno ministristvo je sedaj na novo sklenilo, da bo v prihodnjih letih zgradilo večje število najmodernejših cest po naslednjem gradbenem načrtu.

Ustanove se štiri terenske komisije, ki se jim poverja projektiranje in trasiranje cest v prihodnjem letu po sledečem razporedu: 1. Za cesto Niš—Piroć—Caribrod in Niš—Paraćin s sedežem v Nišu. — 2. Za cesto Kragujevac—Jagodina—Pojava s sedežem v Jagodini. — 3. Za cesto Beograd—Zagreb s sedežem v

Beogradu. — 4. Za cesto Sv. Gjorgje—Gjevgjelija s sedežem v Sv. Gjorgju. Poleg teh sekcij delajo na trasiranju banovinskih cest tudi tehnični oddelki banovinskih uprav v Ljubljani, Zagrebu, Splitu in na Cetinju.

Sekcije za projektiranje in trasiranje državnih cest so izdelale načrte za naslednje ceste: 1. Za cesto Niška Banja—Piroć—Caribrod—državna meja v dolžini 85 km. — 2. Za cesto Topola—Kragujevac—Jagodina—Čuprija v dolžini 95 km. — 3. Za cesto Beograd—Mitrovica 170 km. — 4. Za cesto Sv. Gjorgje—Gjevgjelija 69 km. — Za cesto Foča—Gacko—Bar—Ulcinj—međa—Zagabača—Brestovačka Banja 150 kilometrov.

Za uresničenje dosedanjega elaborata omenjenih sekcij bo vlada morala preskrbeti najmanj 400 milijonov dinarjev.

V naši državi imamo 55 državnih cest v skupni dolžini 10.250 kilometrov. Od teh je povsem zgrajenih že 9684 km, nezgrajenih pa 566 km. V smislu kategorizacije s strani Društva narodov so proglašene za mednarodne ceste v naši državi: 1. Beograd—Niš—Gjevgjelija 609 km. — 2. Beograd—Zagreb—Ljubljana—Podkoren 710 km. — 3. Beograd—Novi Sad—Subotica—Horgoš 214 km. — 4. Beograd—Pančevo—Vršac 101 km. — 5. Zagreb—Čakovec 86 km. — 6. Zagreb—Sušak 196 km. — 7. Niš—Piroć 95 km. Celotna dolžina naših cest mednarodnega značaja meri 2015 kilometrov.

V drugo kategorijo državnih cest v Jugoslaviji spadajo naslednje ceste: 1. Maribor—Ljubljana—Logatec 228 km. — 2. Sušak—Split—Dubrovnik—Kotor—Bar meja—Skader 760 km. 3. Zaječar—Pojava—Užice—Tuzla—Banjaluka—Karlovac—Novo mesto 890 km. — 4. Beograd—Valjevo—Loznica—Sarajevo—Foča—Dubrovnik 580 km. Skupno meri omrežje državnih cest druge kategorije 2458 km. Vse državne ceste prve in druge kategorije so dolge 4475 km. Ostalo omrežje v

dolžini 5777 km spaja gornje glavne ceste med seboj.

Po posameznih banovinah odpadejo državne ceste na: Dravsko 616 km, savsko 1407 km, vrhasko 889 km, primorsko 852 km, drinsko 1258 km, zetsko 1698 km, dunavsko 1050 km, moravsko 1155 km in vardarsko 1450 km. Zanimiv je še kratek, bežen pogled v bližnjo preteklost; ki nam pove, da je bilo še leta 1929, predhodnih skozi vse leto: V dunavski banovini 44%, danes pa že 88%, v vardarski banovini 62%, danes 82%, v zetski banovini 67%, danes 86% in v moravski banovini takrat 75%, danes pa 85% vseh cest.

Šah

Zanimanje vseh šahistov je letos osredotočeno na Holandsko, kjer se vrši boj za svetovno prvenstvo med prof. Euwejem in bivšim svetovnim prvakom dr. Aljehinom. Ta meč je še toliko zanimivejši, ker je to boj dveh različnih značajev v šahu. Euwe, profesor matematike, hladen računar, se bori s šahistom umetnikom. Lansko leto je uspelo Euweju, da je zmagal nad nerazpoloženim Aljehinom. Kako bo letos, se še ne ve. Zaenkrat vodi dr. Aljehin v razmerju 6½ : 3½.

Vzporedno s to prireditvijo se vrši v Rusiji boj za prvenstvo Sovjetskega šahovskega saveza med Botvnikom in Löwenfischem. Stanje je 5 : 3 za Botvnika.

Danes prinašamo šesto partijo meča Aljehin:Euwe.

Beli: Dr. Aljehin. — Črni: Prof. Euwe.
1.) d4—d5, 2.) e4—e6, 3.) Sc5—(d×c4, 4.) e4—e5, 5.) L×c4(!)—e×d4, 6.) Sf5(!)—b5, 7.) S×b5(!)—La6, 8.) Db5(!)—De7, 9.) o—o—L×b5, 10.) L×b5—Sf6, 11.) Le4—Sbd7, 12.) S×d4—Tb8, 13.) De2—De5, 14.) Sf5—Se5, 15.) Lf4—Sb5(?), 16.) L×f7+(!)—K×f7, 17.) D×c5—S×c5, 18.) S×c5—Tb5, 19.) Ld6(!)—Lb6, 20.) b4(!)—Td8, 21.) Td1—c5, 22.) b×c5—L×c5, 23.) Td5 in črni se vda, ker izgubi še kvaliteto.

Smešnice

— Zenske so različne!
— Moja ni!

— Ali veš, Mirko, da so v klavirju tvoje žene črvi?
— Uboge živali!

Trajno kodranje samo Din 60-

Frizerski salon

Izdelava garantirano dobra.

MIRKO ZALETEL, Ljubljana
Cesta 29. oktobra (Rimska) šte. 24

Posvetovalnica

za naročnike „SLOVENSKE BESEDE“

Kdor je plačal naročnino za „Slovensko Besedo“, se lahko brezplačno posluži naše posvetovalnice, kjer dobi informacije:

- o vsakovrstnih vlogah na upravne oblasti, občino, srez, banovino in na ministristvo;
- o prošnjah za vojaške oprostitev;
- o vlogah na davčne oblasti;
- o zakonitih socialnih dajatvah; skratka
- o vsem in vselej, kadar potrebujete nasvetov, da pridobite ali očuvate socialne ali gospodarske pravice.

Na posvetovalnico sporočite pismeno svoje želje, nakar dobite takoj tudi pismen odgovor. Za odgovor pošljite znamko za 2 Din

Dopise pošljite na naslov:
„SLOVENSKA BESEDA“
Ljubljana, Šelenburgova ulica 7/II.

V restavraciji

„KATRCA“

pod Rožnikom se zopet dobijo vsak petek, soboto in nedeljo sveže krvavice in pečenice ter vsa gorka in mrzla jedila po najnižjih cenah.

Toči se tudi

pristna dolenska portugalka, dolenski cviček ter ostala najboljša štajerska in dolenska vina.

Za obilen obisk se priporočata **Katrcia in Tone Primožič**

Reven akademik

brez staršev

instruira vse predmete srednjih šol, tudi stenografijo. Gre eventualno za stanovanje ali hrano.

Ponudbe na upravo „Slovenske besede“ pod „Reven akademik“.

Oglašujte v
„Slovenski besedi“

MR. BAHOVEC

Pijte samo

zdravilni

PLANINKA

čaj

v plombiranih paketih po Din 20- in Din 12-

Apoteka Mr. Bahovec, Ljubljana

„DRAVA“

Zavarovalna zadruga

MARIBOR

Centrala:

MARIBOR, Trg Svobode 6

Glavno zastopstvo:

ZAGREB, Hatzova ulica 2
SUBOTICA, Manojlovićeva 5
(v lastni palači)

Zavaruje: za slučaj smrti (posmrtnino), za slučaj doživetja, doto ženski in kapital moški deci ter rento (starostno preskrbo) - pod najugodnejšimi pogoji. Preskrbite sebe in svojce z dobrim zavarovanjem pri našem domačem zavodu.

Zahtevajte prospekte!

Zahtevajte prospekte!